

О. Б. Зіник,
аспірант, ПВНЗ "Європейський університет",
ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0001-8934-4971>

DOI: 10.32702/2306-6814.2024.13.215

ЗАЛУЧЕННЯ ПРЯМИХ ІНОЗЕМНИХ ІНВЕСТИЦІЙ ЯК УМОВА ФОРМУВАННЯ БЕЗПЕКОВОГО СЕРЕДОВИЩА ПІД ЧАС ВІЙНИ

O. Zinyk,
Postgraduate student, European university

ATTRACTING FOREIGN DIRECT INVESTMENT AS A CONDITION FOR THE FORMATION OF A SECURITY ENVIRONMENT DURING WAR

У статті досліджено інвестиційний клімат країни, показники та фактори впливу на його формування. Систематизовано та проаналізовано існуючі концепції світової трансформації інвестиційної політики під впливом економічних криз та в обмежених умовах військового стану. Встановлено необхідність розробки перспективних напрямів залучення іноземних інвестицій в економіку України.

Встановлено, що на сучасному етапі важливим є створення сприятливого інвестиційного клімату в окремі сектори економіки, що потребують післявоєнного відновлення. Аргументовано, що напрями активізації збільшення обсягів іноземних інвестицій залежать від шляхів мінімізації негативних впливів на структуру національної економіки. Проаналізовано комплексні аспекти удосконалення залучення іноземних інвестицій в економіку України та тенденції щодо подальшого розвитку напрямів активізації збільшення обсягів іноземних інвестицій.

З'ясовано, що ефективна відбудова зруйнованої інфраструктури України, враховуючи високі безпекові ризики, значним чином залежить від прямих іноземних інвестицій. З'ясовано, що вкладення за рахунок власних фондів та фінансової допомоги політичних партнерів у післявоєнну відбудову енергетики, сільського господарства, торгівлю, житло, транспорт, соціальний захист не перекривають повністю масштаби руйнувань. Тому ефективність відбудови значним чином залежить від прямих іноземних інвестицій. Попри повномасштабне вторгнення росії прямі іноземні інвестиції надходили на відкриття заводів, розширення потужностей, реновацію виробництва, придбання/модернізацію обладнання або техніки, інвестиції в ІТ та програмне забезпечення. Виявлено, що наразі обсяг прямих іноземних інвестицій значно перевищив показники під час кризи світової пандемії через намагання іноземних інвесторів наростити потужності на ринку збуту України до завершення активної фази війни.

The article examines the country's investment climate, indicators and factors influencing its formation. The existing concepts of global transformation of investment policy under the influence of economic crises and in the limited conditions of martial law are systematized and analyzed. The need to develop promising directions for attracting foreign investments to the economy of Ukraine has been established.

It was established that at the current stage, it is important to create a favorable investment climate in certain sectors of the economy that need post-war recovery. It is argued that the directions of increasing the volume of foreign investments depend on the ways of minimizing the negative effects on the structure of the national economy. Comprehensive aspects of improving the attraction of foreign investments in the economy of Ukraine and trends regarding the further development of directions for increasing the volume of foreign investments are analyzed.

It was established that the effective reconstruction of the destroyed infrastructure of Ukraine, taking into account the high security risks, depends to a large extent on direct foreign investments. Investments at the expense of own funds and financial assistance of political partners in the post-war reconstruction of energy, agriculture, trade, housing, transport, social protection do not completely cover the scale of destruction. Therefore, the effectiveness of reconstruction depends to a large extent on foreign direct investment.

Despite the full-scale Russian invasion, foreign direct investment has flowed in to open factories, expand capacity, renovate production, purchase/upgrade equipment or machinery, and invest in IT and software. It was found that currently the volume of foreign direct investment has significantly exceeded the indicators during the global pandemic crisis due to the efforts of foreign investors to increase capacity in the Ukrainian sales market before the end of the active phase of the war.

With the beginning of the full-scale invasion, the view of Ukraine changed on the part of foreign investors. Despite the full-scale war, direct international investment has almost doubled (from \$500 million in 2022 to \$1.2 billion in 2023).

Currently, Ukraine is developing mechanisms for supporting investors and mitigating investment risks, expanding the military risk insurance infrastructure, developing industrial parks, and attracting investments through international financial institutions. In order to improve the investment climate of Ukraine, the Cabinet of Ministers of Ukraine approved the procedure for compensating investors' expenses for the construction of engineering and transport infrastructure facilities at the expense of the state.

In order to refinance the reconstruction of the country as a result of the destruction of military actions, the Ministry of Economy identified priority industries that are the main contributors to the economy of Ukraine, have global growth potential, need to replace destroyed capacities and are key sectors with investment opportunities: energy, transport and logistics, agriculture, green metallurgy, critical materials. With the beginning of Russia's large-scale invasion of Ukraine, own funds and the involvement of partners' funds are not enough for a full-fledged recovery after the hostilities. That is why direct investments in the economy of Ukraine are so important.

For many global companies, this is a chance for development and return on investment.

Ключові слова: прямі іноземні інвестиції, безпечне середовище, комплексний підхід, відновлення економіки, інвестиційний клімат під час війни та криз.

Key words: foreign direct investment, security environment, comprehensive approach, economic recovery, investment climate during war and crisis.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ У ЗАГАЛЬНОМУ ВИГЛЯДІ ТА ЇЇ ЗВ'ЯЗОК ІЗ ВАЖЛИВИМИ НАУКОВИМИ ЧИ ПРАКТИЧНИМИ ЗАВДАННЯМИ

Залучення прямих іноземних інвестицій створює перспективні можливості використання передових технологій, розвитку експортного потенціалу та масштабування економічного відновлення на національному і регіональних рівнях. Покращення інвестиційного безпечного середовища дозволяє стабілізувати і отримати нові можливості розвитку зруйнованої інфраструктури країни та секторів економіки, що потребують найбільших вкладів.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Питання теоретичної і методологічної основи дослідження в області галузевої економіки, теорії ефективності та залучення іноземних інвестицій в умовах глобалізації економіки та охоплення світу військовими діями знайшли своє відображення у наукових дослідженнях вітчизняних та зарубіжних вчених. Серед них -Аткінсон Е., Браун Дж., Долан Е.Дж., Джоунс Д., Котлер Ф., Ліндсей Д., Макконнелл К., Стігліц Дж.Е., Тьюлз Р.Дж., Алексєєва М.І., Альохіна Б.О., Мозгового М.І., Міркіна Я.М., Оскольського В.В., Прокопенко Н.С., Крейдич І.М., Лук'яненко І.Г. та багатьох інших. Незважаючи

на значну кількість досліджень з даної проблематики, потребують розгорнутого дослідження методичні підходи до визначення та порівняльного розгорнутого аналізу надходження прямих інвестицій у економіку України у динаміці під час глобальних криз та військових дій.

ФОРМУЛЮВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТІ (ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ)

Мета дослідження — проаналізувати впровадження безпекового сприятливого середовища для формування позитивної динаміки нарощування потужностей прямих іноземних інвестицій.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

З початком повномасштабного вторгнення погляд на Україну змінився з боку іноземних інвесторів. Незважаючи на повномасштабну війну, прямі міжнародні інвестиції зросли майже вдвічі (з 500 млн дол у 2022 роком до 1,2 млрд дол у 2023 році).

Наразі в Україні розробляються механізми підтримки інвесторів та пом'якшення інвестиційних ризиків, також здійснюються заходи щодо розширення інфраструктури страхування військових ризиків, розвитку індустріальних парків, залучення інвестицій через міжнародні фінансові інституції. Україна завжди була інвестиційно привабливою у розрізі сукупності політичних, соціально-економічних, організаційно-правових, фінансових та географічних факторів, що складають абсолютні та відносні переваги. Крім сприятливих факторів (платоспроможний внутрішній попит, висока норма прибутку, слабка конкуренція, стабільна нормативно-правова база, стабільна та необтяжлива податкова система, низька вартість та доступність ресурсів, стимулюючі заходи з боку держави) уряд держави розробив ряд програм, що стимулюють надходження прямих іноземних інвестицій [1; 2]. До визнаних методик оцінки інвестиційного клімату відносяться рейтинги Moody's Investors Services, Arthur Andersen, Standard & Poor's, IBCA, Fitch Ratings, рейтинги Світового Банку New Business Density ("Питома вага нових підприємств") та "Doing Business (Ведення бізнесу)", рейтинг Всесвітнього економічного форуму The Global Competitiveness Index (Індекс глобальної конкурентоспроможності), рейтинг конкурентного середовища PMR (Product Market Regulation), методи агенції Credit Risk International, The Economist та ін. Інвестиційна політика України з боку держави націлена на комплекс організаційних та економічних способів з боку органів влади на формування сприятливого середовища для інвестування, що враховують заходи з нівелювання валютних, інфляційних, політичних та галузевих ризиків.

В межах дослідження даного питання, варто вказати, що Кабінет Міністрів України для покращення інвестиційного клімату України затвердив порядок компенсації за рахунок держави витрат інвесторів на будівництво об'єктів інженерно-транспортної інфраструктури. Згідно Закону України "Про державну підтримку інвестиційних проектів із значними інвестиціями в Україні" від 17 грудня 2020 року.

№ 1116-IX (зі змінами, внесеними згідно із Законом № 3311-IX від 09.08.2023) та Постанови Кабінету Міністрів України від 12.03.2024 №312 "Порядок та методологія проведення оцінки інвестиційного проекту із значними інвестиціями" держава створює привабливий інвестиційний клімат, що включає в себе: звільнення від сплати окремих податків та зборів та від оподаткування ввізним митом нового устаткування, забезпечення переважного права землекористування земельною ділянкою державної або комунальної власності для реалізації інвестиційного проекту та переважним правом інвестора придбання такої ділянки у власність після спливу строку спеціального інвестиційного договору, забезпечення за рахунок коштів державного бюджету будівництва інженерно-транспортної інфраструктури (автомобільних шляхів, ліній зв'язку, засобів тепло-, газо-, водо-, електропостачання, інженерних комунікацій тощо), компенсація витрат на підключення та приєднання до інженерно-транспортних мереж, звільнення від відшкодування втрат лісгосподарського виробництва тощо [3].

З метою рефінансування відбудови країни, внаслідок руйнації через воєнні дії, Міністерство економіки визначили пріоритетні галузі, що є основними у внесках в економіку України, мають глобальний потенціал зростання, потребують заміщення зруйнованих потужностей та є ключовими секторами з інвестиційними можливостями: енергетика, транспорт і логістика, сільське господарство, зелена металургія, критичні матеріали. З початком широкомасштабного вторгнення росії в Україну, для вирішення вище означених питань, власних коштів та залучення коштів партнерів не вистачає для повноцінного відновлення економіки держави через ведення бойових дій. Тому так важливі прямі інвестиції у економіку України, як джерело відбудови та розвитку діяльності всіх вітчизняних галузей. Адже відновлення знищених суб'єктів господарювання після завершення війни буде потребувати значних капіталовкладень, розмір яких набагато перевищує розмір ВВП країни та допомогу міжнародних партнерів. За попередніми оцінками Світового банку необхідно буде щонайменше 486,0 млрд дол (енергетика — 48,6 млрд дол, сільське господарство — 58,3 млрд дол, торгівля — 68,0 млрд дол, транспорт — 72,9 млрд дол, житловий сектор — 82,62 млрд дол, соціальний захист — 43,74 млрд дол, інше — 111,8 млрд дол) [4].

Для багатьох глобальних компаній це шанс на розвиток і окупність інвестицій. Так, під час повномасштабного вторгнення в Україну інвестували 43 глобальні компанії, серед яких — Bayer (\$65 млн), Carlsberg (\$40 млн) і CEMARK, що входить до групи компаній CRH (\$30 млн), крім того ще 12 компаній анонсували інвестиції в Україну.

Динаміка зростання прямих іноземних інвестицій у 2023 р. (майже 75%) складає реінвестування доходів, отриманих іноземними інвесторами в Україні (3,16 млрд). Дана тенденція виникла через обмеження на трансграничні перекази, в тому числі і виведення дивідендів. На кінець 2023 року запас прямих іноземних інвестицій склав 54,26 млрд дол, що вище за 2020 рік (глобальне пандемія COVID-19). Неочікува-

Таблиця 1. Динаміка прямих іноземних інвестицій в економіку України, 2010—2023 (млн дол)

Рік	Прямі іноземні інвестиції				Сальдо	
	в Україну		з України			
	млн дол.	змiна	млн дол.	змiна	млн дол.	%
2010	6 495	+1,6	736	+0,5	+5 759	+23,7
2011	7 207	+0,7	192	-0,5	+7 015	+21,8
2012	8 401	+1,2	1206	+1	+7 195	+2,6
2013	4 499	- 3,9	420	-0,8	+4 079	-43,3
2014	410	-4,1	111	-0,3	+299	-92,7
2015	- 458	-8,7	-51	-0,1	-407	-236,1
2016	3 810	+4,3	16	+0,7	+3 794	+1032
2017	3 692	-0,1	8	-0,08	+3 684	-2,9
2018	4 455	+0,7	-5	-0,013	+4 460	+21,1
2019	5 860	+1,4	648	+6,5	+5 212	+16,9
2020	- 868	-6,7	82	-0,6	-950	-118,2
2021	6687	7,5	-198	-0,3	+6886	+824,7
2022	1152	-5,5	529	+0,7	+632	-91,0
2023	4247	+3	42	-0,5	+4205	+575

Джерело: сформовано на основі [7].

ний виклик для подолання економічних та соціальних наслідків інвестиційної кризи вперше прийшовся на 2020 рік. Пандемія COVID-19 спровокувала багато країн світу впровадити заходи щодо підтримки інвесторів і захисту критично важливих секторів та галузей економік у нових умовах світової кризи. Заходи включали в себе прискорення та спрощення адміністративних та організаційних інвестиційних процедур, підтримку використання онлайн-сервісів, цифрових платформ, ІТ технологій, просування інвестицій через

агентства, надання інвесторам інформаційно-консультативних послуг, заходи входження держави в акціонерний капітал компаній, надання державних позик та гарантій для постачальників з метою забезпечення стабільного функціонування ланцюгів створення доданої вартості.

Національні та міжнародні інвестиційні політики кризи 2020 року відігравали важливу взаємодоповнюючу роль під час використання різних інструментів: міжнародні декларації на підтримку інвестицій (міжнародні зобов'язання щодо транскордонних інвестицій), міжнародні інвестиційні угоди (реформа міжнародних інвестиційних угод), сприяння інвестиціям (спрощення бюрократичних процедур для інвесторів), утримання інвесторів та підтримка агентств по сприянню інвестицій, інвестиційні стимули (фінансові та фіскальні для виробників медичного обладнання та виробів), участь держави у статутному капіталі постраждалих від кризи підприємств, національна безпеки, державне втручання у сферу охорони здоров'я, інтелектуальна власність (безоплатне ліцензування для науково-дослідних робіт у сфері виробництва лікарських засобів коронавірусу, безоплатне ліцензування власників інтелектуальної власності для забезпечення можливості імпорту лікарських засобів проти коронавірусу) тощо [5; 6].

Таким чином, прямі іноземні інвестиції спрямовані на отримання прибутку, нарощення економічного впливу за рахунок міжнародного поглинання та злиття через передачу закордонним компаніям прав власності на активи національних фірм, створення дочірніх фірм,

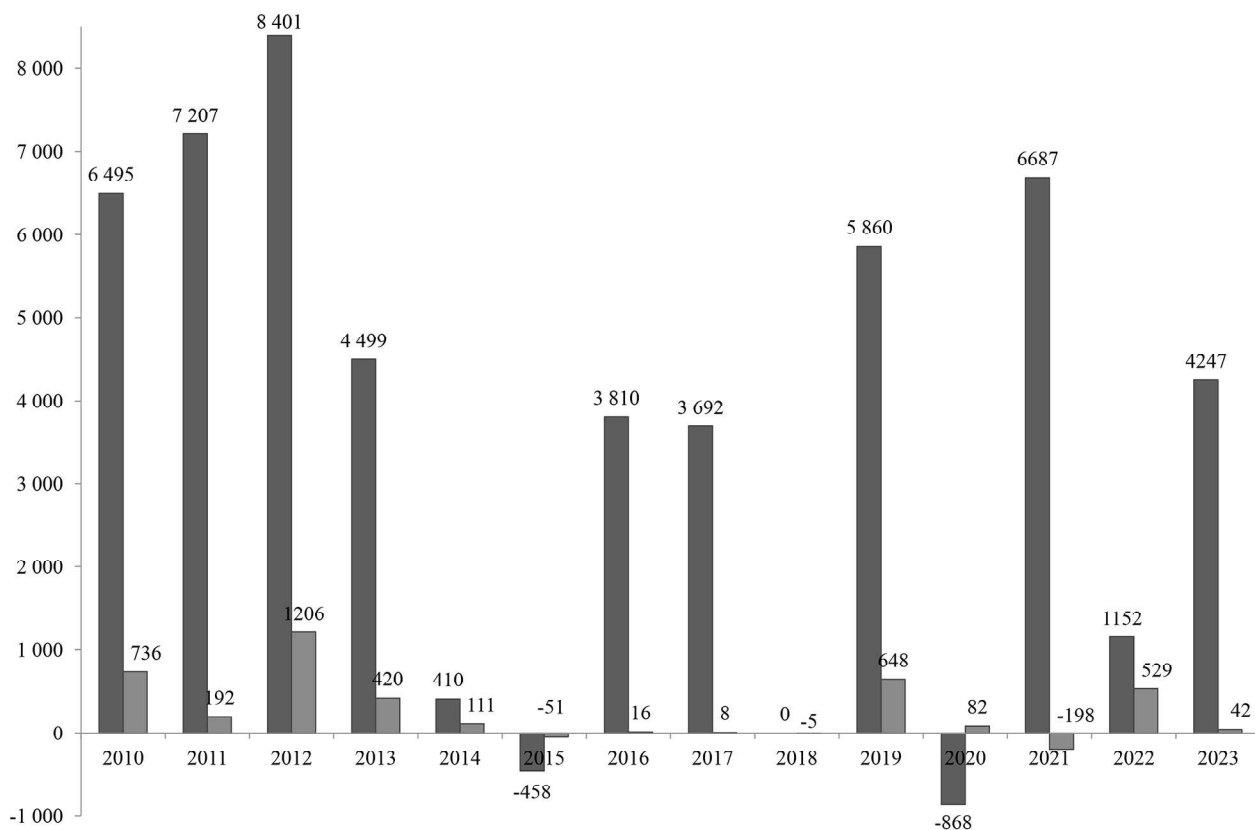

Рис. 1. Показники прямих іноземних інвестицій, 2010—2023 роки

Джерело: систематизовано, узагальнено та згруповано за даними [5].

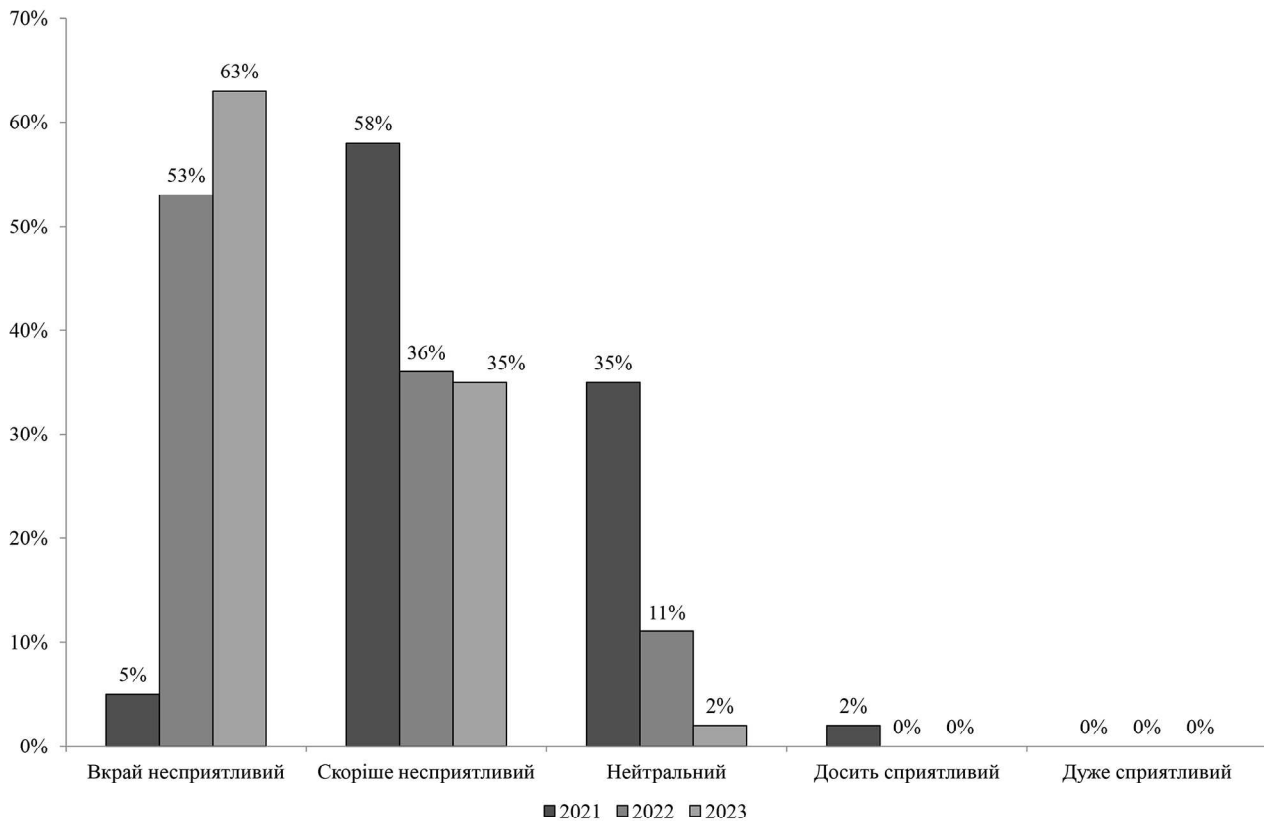

Рис. 2. Динаміка інвестиційного клімату в Україні

що сприяють розширенню капіталовкладень в економіку, зростання продуктивності праці та зайнятості, передача управлінських та організаційних технологій тощо.

Незважаючи на циклічність світових криз (війни, економічні кризи, пандемії, природні катаклізми), немає підстав вводити нові показники доцільності інвестицій в умовах кризи. Вибудована система оцінювання залишається логічною і актуальною. Зміна відбуваються тільки в критеріях ухвалення рішень про доцільність нових інвестицій (запас міцності не менше 50%, що є таким же бажаним, і настільки ж рідкісним навіть в мирних умовах) в умовах кризи. Майже неможливо передбачити стабільність і цілісність вкладів при умові невизначеності потрапляння снарядів поруч із підприємством, або у підприємство, в яке залучені інвестиції.

Враховуючи фактори інвестиційної привабливості та негативні впливи на інвестиційну політику, доцільно проаналізувати показники прямих інвестицій в економіку України у динаміці по роках (Табл. 1).

Відповідно до наведених вище даних спостерігаються періоди спаду залучення прямих іноземних інвестицій у економіку України протягом 2014, 2015, 2020 років під час глобальних зрушень. Так, у найбільші обсяги прямих інвестицій спостерігаються впродовж 2010—2013 років — у середньому 32,7% від загального обсягу. В 2014—2015 роках відбувся відтік коштів з України через політичні зміни у країні та початком воєнних дій на Сході. Врахувавши помилки 2014 року, уряд заборонив виведення коштів під час війни у 2022 році, що привело до рефінансування коштів дисидентів по прямим

іноземним інвестиціям і збільшення відсотку прямих інвестицій під час війни.

Циклічність впливу криз на показники прямих іноземних інвестицій та аналітична картина дослідження цього питання зображена на Рис. 1.

У 2016—2019 роках відбувається зростання приходу коштів інвестицій, але у менших об'ємах, ніж у попередньому періоді зростання 2010—2013 роках. У 2016 році залучення прямих іноземних інвестицій було на рівні 4,1%, у 2017 році — 12,3%, у 2018 році — 22,6%, у 2019 році — 36,6%. У 2020 році результати інвестиційної політики під час пандемії виявилися провальними — відбулося виведення 400 млн дол. США, тобто вперше за десятиліття приріст припливу іноземних інвестицій до України виявився негативним. У 2021 році відбулося поновлення іноземних інвестицій, але з початком повномасштабного вторгнення у 2022 році позитивний приплив було нівельовано. Проте, у 2023 році показники прямих інвестицій в Україну збільшилися у два рази у порівнянні із 2022 роком за рахунок нормативно-правового втручання щодо заборони виведення коштів під час війни. Динаміку інвестиційного клімату в Україні за 2021 та 2022 роки зображено на Рис. 2.

Для більшості інвестиційних проєктів (58%) 2021 рік інвестиційний клімат України виявився скоріше несприятливим через зупинку ділової активності більшості компаній в умовах пандемії, для 2022 року — при умовах початку повномасштабного вторгнення у своїй більшості отримало оцінку вкрай або скоріше несприятливих умов через втрати внаслідок руйнувань ресурсів та можливостей існування, у

2023 році — тенденція несприятливих умов перейшла у фазу стагнації, незважаючи на державні програми для покращення інвестиційного клімату. Оцінки досить сприятливого (2%) інвестиційного клімату для інвесторів у 2021 році відкрилися для фармакологічного сектору та реабілітаційного обладнання, а у 2022—2023 роках — у секторі військових технологій, відновлення руйнувань у нерухомості, агропромислового секторі, відкриття ІТ-парків та стартапів тощо.

Згідно аналізу динаміки інвестиційного клімату за 2021—2023 роки можна стверджувати про вкрай несприятливий інвестиційний клімат за останні роки. Спад відбувся після пандемії, коли світові корпорації тільки почали пристосовуватись до нових реалій існування, війна ж закріпила спад, але дала поштовх до розвитку інноваційних підходів для іноземних інвестицій. Криза завжди є поштовхом для розвитку при правильному застосуванні управлінських інструментів. Війна спровокувала швидкий розвиток технологічного виробництва та інтелектуального розвитку в новітніх наукових розробках (нові види озброєння та захисту, ІТ технології, штучний інтелект, робо техніка та інше). Крім того, інвестування з 2020 року частково переформатувалось на вектори сільського господарства, доступного житла, охорони здоров'я, енергетики, чистих технологій, фінансових послуг для широких верств населення на тій території, де не ведуться активні бойові дії та відносно спокійна ситуація [9; 10; 11]. Загальна тенденція іноземних інвестицій на даний час є невизначеною, як і ситуація в країні, оскільки більшість інвесторів планують відновити потоки вкладень тільки за умови безпечного існування, збереження ресурсів та окупності вкладів. Єдині сектори, що не постраждали під час війни є ІТ-технології, що є актуальними і непорушними при будь-яких зовнішніх кризах, навіть при нестабільній економічній та політичній ситуації. ІТ-індустрія у першому кварталі 2022 року принесла у бюджет країни рекордні 2 млрд доларів експортних надходжень, що на 500 млн доларів більше, ніж за 2021 рік. За даними Нацбанку, фактичний обсяг ІТ-експорту збільшився майже на 30%. До самого початку війни спостерігалось стрімке зростання ІТ-індустрії. Крім того, в лютому зафіксували найвищий показник експорту за всю історію вітчизняного ІТ-ринку — 839 млн доларів [10].

Для зміни ситуації щодо інвестиційного клімату уряд України впровадив пріоритетні напрямки, що сприятимуть залученню прямих іноземних інвестицій: якісна імплементація закону про державну підтримку інвестиційних проектів із значними інвестиціями; подальша діджиталізація, зменшення бюрократичного навантаження, а також підтримка ІТ-сектору; зменшення ролі держави в економіці через приватизацію державних підприємств, розвиток державно-приватного партнерства та концесій в різних галузях (від транспорту до газовидобутку); завершення земельної реформи. Підтримка сільського господарства через розбудову системи зрошення, а також підтримку проектів із значною доданою вартістю; запуск індустриальних парків; низькі ставки кредитування на розвиток.

Головними проблемами у залученні іноземних інвестицій на сьогодні є: законодавча та політична нестабільність, відсутність гарантій захисту від змін нормативно-правової бази, значний податковий та адміністративний рівень напруження, високі показники корупованості та бюрократизму, значний рівень інфляції в країні та складність реєстраційних, ліцензійних і митних процедур.

Інвестиційні програми відновлення в наступні десятиліття вплинуть на структуру світових інвестицій через масштабність сукупної вартості фондів відновлення, призначених для довгострокових інвестицій у всьому світі, що вже наближається до 3,5 трлн дол., причому готуються ще й інші великі ініціативи. Зважаючи на можливість використання цих коштів для залучення додаткових приватних коштів, загальна "інвестиційна міць" планів відновлення може перевищити 10 трлн доларів. Для порівняння, це приблизно третина сукупного дефіциту інвестицій, необхідних для досягнення цілей сталого розвитку [10; 11].

ВИСНОВКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ РОЗВІДОК У ДАНОМУ НАПРЯМІ

Встановлено, що притоку прямих іноземних інвестицій в Україну перешкоджає імідж країни з високим ризиком і великими втратами. Тенденція динаміки залучення прямих іноземних інвестицій на даний час не носить загрозливого характеру для безпечного економічного середовища країни. Проте бездіяльність і відсутність зрушень у інвестиційну політику може призвести до загрозливого становища. Крім того, необхідно враховувати всі імовірні позитивні і негативні наслідки прямих іноземних інвестицій для приймаючої країни. Не зважаючи на впровадження програм покращення інвестиційного клімату України, за оцінками іноземних фінансово-аналітичних компаній рейтинг країни знаходиться на рівні вкрай несприятливого через ведення бойових дій і є високо ризикованою країною.

Ключовими перешкодами для іноземних інвесторів за останні роки стали недовіра до судової системи, розповсюджена корупція, монополізація ринків, захоплення влади олігархами, обтяжливе і мінливе законодавство, репресивні дії правоохоронних органів, складне податкове адміністрування, нестабільна валюта та фінансова система, військовий конфлікт, обмеження руху капіталу та валютні операції, масштабна трудова міграція з України, екологічний колапс території України [11]. Висока вартість позикових коштів на внутрішньому ринку; порушення і часта зміна принципів оподаткування; кримінал в економіці; самоуправство місцевих властей; недостатній захист прав акціонерів та інтелектуальної власності; ігнорування інтересів великих державних компаній; невідповідність правил ведення бухгалтерського обліку міжнародним стандартам, створюють високі ризики для інвестиційної діяльності підприємств, і в цілому не сприяють формуванню позитивних очікувань іноземних інвесторів і зростанню їх активності. Статистика надходжень прямих іноземних інвестицій дозволяє стверджувати,

що до кризи 2008 року Україна нарощувала запаси прямих іноземних інвестицій, стрімке падіння 2013 року було пов'язане із розгортанням революції гідності і початком бойових дій на Сході. Рекордне падіння показників вкладення прямих іноземних інвестицій відбулося із початком пандемії COVID-19 у 2020 році із виведенням коштів із економіки країни, скоротившись на 42%. Такий низький рівень спостерігався у 1990-х роках та після глобальної фінансової кризи 2008—2009 років.

Проаналізувавши тенденцію динаміки прямих іноземних інвестицій в Україну можна стверджувати, що є необхідність у покращенні інвестиційного клімату шляхом підвищення індустріалізації та розвитку інноваційних технологій, стримуванні та заохоченні інтелектуального капіталу країни. Доведено, що необхідно регулювати інвестиційні процеси з боку держави з метою мінімізації негативних наслідків від розміщення іноземного капіталу шляхом усунення зростання диференціації доходів, монополізації внутрішнього ринку, усуненню диспропорцій розвитку секторів економіки, нівелюванні нерационального природокористування та порушення екології, а також впровадження заходів захисту економічної незалежності.

Література:

1. Геращенко С.О. Прямі іноземні інвестиції в Україні в умовах інтеграції у світове господарство. Економічний вісник Національного гірничого університету. 2018. №1. С. 60—68. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/evngu_2018_1_9 (дата звернення: 03.06.2024).
2. Герзанич В.М. Основні недоліки та проблеми залучення іноземних інвестицій в Україні. Ефективна економіка. 2014. №4. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?n=4&y=2014> (дата звернення: 03.06.2024).
3. Закон України "Про державну підтримку інвестиційних проектів із значними інвестиціями в Україні", затверджений Верховною Радою України від 17.12.2020 №116-IX (із змінами) URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1116-20#Text> (дата звернення: 30.05.2024).
4. Війна не перешкода. Інвестиції в Україну. URL: <https://www.epravda.com.ua/publications/2024/04/25/712862/> (дата звернення: 30.05.2024).
5. Державна служба статистики. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua> (дата звернення: 30.05.2024).
6. Долан Е.Дж., Линдсей Д. Ринок: Макроекономічна модель. СПб: Автокомп, 2011. С. 10—50.
7. Гук О.В., Грищенко А.О. Вітчизняний та зарубіжний досвід удосконалення методик визначення ставки дисконтування. Економічний простір: Збірник наукових праць. 2021. №68. С. 173—179.
8. Індекс інвестиційної привабливості України показав найнижче значення з 2013 року. European Business Association. URL: <https://eba.com.ua/index-investytsijnoyi-privyablvosti-ukrayiny-pokazav-najny-zhche-znachennya-z-2013-roku/> (дата звернення: 20.10.2023).
9. Куди інвестувати під час війни. Finance.ua. URL: [https://finance.ua/ua/saving/kudy-investuvaty-](https://finance.ua/ua/saving/kudy-investuvaty-pid-czas-vijny#headline_4)

[pid-czas-vijny#headline_4](https://finance.ua/ua/saving/kudy-investuvaty-pid-czas-vijny#headline_4) (дата звернення: 20.11.2023).

10. Інвестиції під час війни: тенденції та перспективи. Будуй своє. URL: <https://buduysvoe.com/publications/investyciyi-pid-chas-vijny-tendenciyyi-ta-perspektyvy> (дата звернення: 20.10.2023).

11. Задоя О.А., Фоменко В.С. Тенденції розвитку портфельних іноземних інвестицій в Україні. Європейський вектор економічного розвитку. 2021. №1 (30). URL: <https://eurodev.duan.edu.ua/images/PDF/2021/1/6.pdf> (дата звернення: 20.10.2023).

References:

1. Herashchenko, S.O. (2018), "Direct foreign investments in Ukraine in the conditions of integration into the world economy", *Ekonomichnyi visnyk Natsionalnoho hirnychoho universytetu*, vol.1, available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/evngu_2018_1_9 (Accessed 3 June 2024).
 2. Herzanych, V.M. (2014), "The main shortcomings and problems of attracting foreign investment in Ukraine", *Efektivna ekonomika*, vol.4, available at: <http://www.economy.nayka.com.ua/?n=4&y=2014> (Accessed 3 June 2024).
 3. The Verkhovna Rada of Ukraine (2020), The Law of Ukraine "On State Support of Investment Projects with Significant Investments in Ukraine", available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1116-20#Text> (Accessed 3 June 2024).
 4. Vinokurov, Ya (2024), "War is not an obstacle. Investments in Ukraine", available at: <https://www.epravda.com.ua/publications/2024/04/25/712862/> (Accessed 3 June 2024).
 5. State Statistics Service of Ukraine (2024), available at: <http://www.ukrstat.gov.ua/> (Accessed 3 June 2024).
 6. Dolan, E.J. and Lindsey, D., (2011), *Макроекономічна модель* [Market: Macroeconomic model], SP Avtokomp, St.Petersburg, Russia.
 7. Huk, O.V. and Hryshchenko, A.O. (2021), "Domestic and foreign experience in improving methods for determining the discount rate. Economic space: Collection of scientific works", *Ekonomichnyy prostir: Zbirnyk naukovykh prats*, vol. 68, pp. 173—179.
 8. European Business Association (2013), "Ukraine's investment attractiveness index showed the lowest value since 2013", available at: <https://eba.com.ua/index-investytsijnoyi-privyablvosti-ukrayiny-pokazav-najny-zhche-znachennya-z-2013-roku/> (Accessed 20 May 2024).
 9. Finance.ua (2022), "Where to invest during the war", available at: URL: https://finance.ua/ua/saving/kudy-investuvaty-pid-czas-vijny#headline_4 (Accessed 20 May 2024).
 10. Zaliyev'ska, O. (2022), "Investments during the war: trends and prospects. Build your own", available at: <https://buduysvoe.com/publications/investyciyi-pid-chas-vijny-tendenciyyi-ta-perspektyvy> (Accessed 20 May 2024).
 11. Zadoia, O.A. and Fomenko, V.S. (2021), "Trends in the development of portfolio foreign investments in Ukraine", *European vector of economic development*, vol. 1 (30), available at: <https://eurodev.duan.edu.ua/images/PDF/2021/1/6.pdf> (Accessed 20 May 2024).
- Стаття надійшла до редакції 15.06.2024 р.*